

Sygn. akt V ACa 869/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 października 2018 r

Sąd Apelacyjny w Warszawie V Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący: SSA Marta Szerel (spr.)

Sędziowie: SA Aleksandra Kempczyńska

SO del. Paweł Duda

Protokolant: Małgorzata Szmit

po rozpoznaniu w dniu 17 października 2018 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa J. N. (1) i S. B.

przeciwko Skarbowi Państwa reprezentowanemu przez Prezesa Sądu Okręgowego w W., Prezesa Sądu Okręgowego W. oraz Prezesa Sądu Rejonowego dla W.

o zapłatę

na skutek apelacji strony pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie

z dnia 12 kwietnia 2017 r., sygn. akt II C 1378/15

I. oddala apelację;

II. tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego zasądza na rzecz J. N. (1) i S. B. od Skarbu Państwa reprezentowanego przez:

- Prezesa Sądu Okręgowego w W. – kwoty po 1890 zł (tysiąc osiemset dziewięćdziesiąt złotych),

- Prezesa Sądu Okręgowego W. – kwoty po 101,25 zł (sto jeden złotych dwadzieścia pięć groszy),

- Prezesa Sądu Rejonowego dla W. – kwoty po 708,75 zł (siedemset osiem złotych siedemdziesiąt pięć groszy).

Paweł Duda Marta Szerel Aleksandra Kempczyńska

Sygn. akt V ACa 869/17

UZASADNIENIE

Pozwami z 28 grudnia 2015 r. J. N. (1) i S. B. wnieśli, każdy odrębnie, o zasądzenie na swoją rzecz od Skarbu Państwa reprezentowanego przez Prezesa Sądu Rejonowego dla (...) w. kwot po 80.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, tytułem zadośćuczynienia za przewlekłe prowadzenie postępowania sądowego

w sprawie karnej, w której byli oskarżonymi, a ponadto o zasądzenie od pozwanego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Pozwany wniósł o oddalenie obu powództw w całości oraz zasądzenie od powodów kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Postanowieniem z 29 czerwca 2016 r. sprawy z obu powództw zostały połączone do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia. Następnie, do udziału w sprawie w charakterze stacio fisci Skarbu Państwa, obok Prezesa Sądu Rejonowego (...), wezwano także Prezesa Sądu Okręgowego w W. oraz Prezesa Sądu Okręgowego W.

Wyrokiem z 12 kwietnia 2017 r. Sąd Okręgowy zasądził na rzecz każdego z powodów od pozwanego Skarbu Państwa reprezentowanego przez: (a) Prezesa Sądu Okręgowego w W. – kwoty po 14.000 zł z ustawowymi odsetkami od 28 grudnia 2015 r. do 31 grudnia 2015 r. i ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty; (b) Prezesa Sądu Rejonowego (...) (...) – kwoty po 5.250 zł z ustawowymi odsetkami od 28 grudnia 2015 r. do 31 grudnia 2015 r. i ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty; (c) Prezesa Sądu Okręgowego W. – kwoty po 750 zł z ustawowymi odsetkami od 28 grudnia 2015 r. do 31 grudnia 2015 r. i ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty. W pozostałym zakresie powództwo zostało oddalone, a ponadto rozstrzygnięto o zasadzie poniesienia kosztów, szczegółowe ich wyliczenie pozostawiając referendarzowi sądowemu.

Sąd Okręgowy ustalił, że J. N. (1) od 1990 r., a S. B. od 1995 r. byli zatrudnieni w Policji. Miejszem ich pracy był Komisariat Kolejowy (...), ostatnio Sekcja Wywiadowcza. 14 czerwca 2000 r. Prokuratura Rejonowa Warszawa Praga Północ wszczęła śledztwo w sprawie zaistniałego w okresie od 29 marca 2000 r. do 13 kwietnia 2000 r. w W. przyjmowania przez funkcjonariuszy z Komisariatu (...) w W. od Y. L. korzyści majątkowej w postaci pieniędzy w kwocie około 1.505 zł. W dniu wszczęcia śledztwa postawiono J. N. (1) zarzut popełnienia przestępstwa polegającego na tym, iż w okresie od 30 marca 2000 r. do 13 kwietnia 2000 r. w W. działając w warunkach czynu ciągłego wspólnie i w porozumieniu z S. B., Z. K. oraz A. P. będąc funkcjonariuszem policji z Komisariatu (...) w W. przyjął od Y. L. co najmniej 7 razy korzyść majątkową po 50 USD co dało łącznie kwotę 1505 zł w zamian za odstąpienie od czynności zatrzymania i umożliwienie wynoszenia z terenu (...) „pirackich płyt” CD, tj. o czyn z art. 228 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. Tego samego dnia podobny zarzut postawiono S. B. 29 września 2000 r. akta sprawy 1Ds 156/00/I wraz z aktem oskarżenia przeciwko S. B., J. N. (1), A. P. i Z. K. przekazano do Sądu Rejonowego dla Warszawy-Pragi w Warszawie. Sprawa została zarejestrowana pod sygnaturą III K 1582/00.

Następnie Sąd ustalił, że równoległe z postępowaniem karnym toczyło się postępowanie dyscyplinarne przeciwko powodom. Orzeczeniem z 24 października 2000 r. Komendant (...) uznał J. N. (1), obwinionego o to, że: (1) w okresie od 30 marca 2000 r. do 13 kwietnia 2000 r. w W., będąc funkcjonariuszem Policji, działając w warunkach przestępstwa ciągłego, wspólnie i w porozumieniu ze st. sierż. A. P., st. post. S. B. i st. post. Z. K., przyjął od Y. L. co najmniej 7 razy korzyść majątkową po 50 USD, co dało łącznie kwotę w wysokości 1.505 zł w zamian za odstąpienie od czynności zatrzymania i umożliwienie wynoszenia z terenu (...) „pirackich” płyt CD, tj. o czyn z art. 228 § 1 w zw. z art. 12 k.k.; (2) 30 marca 2000 r. w W., mając obowiązek pełnienia służby w godzinach od 10.00 do 22.00, samowolnie o godzinie 20.00 oddalił się z miejsca wykonywania obowiązków służbowych, czym naruszył przepis § 70 ust. 2 zarządzenia nr 29 Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 11 czerwca 1997 r. w sprawie przebiegu służby, praw i obowiązków policjantów, zawieszania w czynnościach służbowych oraz zaliczania okresów służby i pracy do wysługi lat uwzględnianej przy ustalaniu wzrostu uposażenia zasadniczego w zb. z § 2 ust. 1 zarządzenia nr (...) Komendanta (...) z 27 września 1991 r. w sprawie rozkładu czasu służby policjantów w zb. z § 61 zarządzenia (...) Komendanta (...) z 24 maja 1993 r. w sprawie organizacji i pełnienia służby patrolowej – winnym popełnienia zarzucanych mu czynów i wymierzył mu karę dyscyplinarną wydalenia ze służby. Orzeczeniem z tego samego dnia Komendant (...) uznał S. B., obwinionego o to, że: (1) w okresie od 30 marca 2000 r. do 13 kwietnia 2000 r. w W., będąc funkcjonariuszem Policji, działając w warunkach przestępstwa ciągłego, wspólnie i w porozumieniu ze st. sierż. J. N. (1), st. sierż. A. P. i st. post. Z. K., przyjął od Y. L. co najmniej 7 razy korzyść majątkową po 50 USD, co dało łącznie kwotę w wysokości 1.505 zł w zamian za odstąpienie od czynności zatrzymania i umożliwienie wynoszenia z terenu (...) „pirackich” płyt CD, tj. o czyn z art. 228 § 1 w zw. z art. 12 k.k.; (2) 30 marca 2000 r. w W., mając obowiązek pełnienia służby w godzinach

od 10.00 do 22.00, samowolnie o godzinie 20.00 oddalił się z miejsca wykonywania obowiązków służbowych, przy czym w notatniku służbowym niezgodnie ze stanem faktycznym odnotował, iż do godziny 20.30 patrolował perony na (...), a w godzinach 20.30-22.00 wykonywał czynności na dworcu W. (...) i (...), czym naruszył przepis § 70 ust. 2 zarządzenia nr 29 Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 11 czerwca 1997 r. w sprawie przebiegu służby, praw i obowiązków policjantów, zawieszania w czynnościach służbowych oraz zaliczania okresów służby i pracy do wysługi lat uwzględnianej przy ustalaniu wzrostu uposażenia zasadniczego w zb. z § 2 ust. 1 zarządzenia nr(...) Komendanta Głównego Policji z 27 września 1991 r. (z późn. zm.) w sprawie rozkładu czasu służby policjantów w zb. z § 61 zarządzenia (...) Komendanta Głównego Policji z 24 maja 1993 r. w sprawie organizacji i pełnienia służby patrolowej – winnym popełnienia zarzucanych mu czynów i wymierzył mu karę dyscyplinarną wydalenia ze służby. 11 grudnia 2000 r. Komendant Główny Policji utrzymał w mocy obydwie powyższe orzeczenia.

Dalej ustalono, że 12 grudnia 2000 r. dziewięciu sędziów III Wydziału Karnego Sądu Rejonowego dla Warszawy-Pragi wniosło o wyłączenie ich od orzekania w sprawie III K 1582/00. 13 grudnia 2000 r. sprawa przeciwko S. B., J. N. (1), A. P. i Z. K. została przekazana do IV Wydziału Karnego Sądu Rejonowego dla Warszawy-Pragi w Warszawie i zarejestrowana pod sygnaturą IV K 1592/00.

Rozkazami personalnymi z dnia 5 stycznia 2001 r. Komendant Główny Policji zwolnił J. N. (1) i S. B. ze służby w Policji.

Następnie, Sąd pierwszej instancji ustalił, że 19 stycznia 2001 r. Prokuratura Rejonowa Warszawa Praga Północ wniosła do Sądu Rejonowego dla Warszawy-Pragi w Warszawie o wypożyczenie akt sprawy III K 1582/00 (IV K 1592/00), na co w dniu 22 stycznia 2001 r. wyrażono zgodę. Od tej daty Sąd pozostawał bezczynny. Nie zwracano się o zwrot akt. Dopiero 28 lutego 2005 r. w sprawie IV K 1592/00 wyznaczono termin rozprawy na 8 kwietnia 2005 r. Zarządzono wezwanie pokrzywdzonego Y. L., celem przesłuchania go w charakterze świadka, na ostatni znany adres: ul. (...), W.. Jednocześnie zwrócono się do Komendy Rejonowej Policji w W. o ustalenie w drodze wywiadu aktualnego miejsca pobytu Y. L. oraz do Centralnego Zarządu Służby Więziennej Biura (...) o udzielenie informacji, czy i w jakim Zakładzie Karnym/Areszcie Śledczym przebywa Y. L.. Pismem z 20 marca 2005 r. Komenda Rejonowa Policji w W. poinformowała, że Y. L. nie zamieszkuje i nie przebywa w W. przy ul. (...) oraz że nie zdołano ustalić miejsca jego aktualnego pobytu. Zarządzeniem z 6 kwietnia 2005 r. zarządzono zdjęcie z wokandy 8 kwietnia 2005 r. sprawy IV K 1592/00. Kolejny termin rozprawy wyznaczono na 16 maja 2005 r. Pismem z 11 kwietnia 2005 r. Centralny Zarząd Służby Więziennej Biuro (...) poinformował, że Y. L. nie przebywa w zakładzie karnym ani areszcie śledczym. Na rozprawie 16 maja 2005 r. nie stawił się pokrzywdzony Y. L. – wezwanie wysłane na ostatni znany adres pokrzywdzonego, to jest w W. przy ul. (...), wróciło z adnotacją „mieszkanie zamknięte”. Z uwagi na niestawiennictwo pokrzywdzonego, odroczone rozprawę do 7 lipca 2005 r. Celem ustalenia miejsca pobytu pokrzywdzonego Sąd postanowił zwrócić się o udzielenie stosownych informacji do: Centralnego Zarządu Służby Więziennej Biura (...), Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, Komisariatu (...) i Straży Granicznej. Na rozprawie 7 lipca 2005 r. nie stawił się oskarżony J. N. (1), który poinformował telefonicznie, że w drodze do W. zepsuł mu się samochód, oraz pokrzywdzony Y. L., którego adresu nie udało się ustalić. obrońca oskarżonych wniósł o odroczenie rozprawy oraz o zwrócenie się do Policji o ustalenie w drodze wywiadu aktualnego miejsca pobytu pokrzywdzonego. Wobec niestawiennictwa oskarżonego J. N. (1) oraz wniosku obrońcy, rozprawę odroczone do 18 sierpnia 2005 r. Sąd postanowił ponownie zwrócić się do Komendy Rejonowej Policji w W. o ustalenie w drodze wywiadu miejsca pobytu Y. L.. Na rozprawie 18 sierpnia 2005 r. nie stawił się pokrzywdzony Y. L., którego miejsca pobytu nadal nie udało się ustalić. Sąd postanowił odroczyć rozprawę do 5 maja 2006 r. i wezwać pokrzywdzonego w trybie doręczeń zagranicznych na adres w K., wskazany przez niego w trakcie przesłuchania 14 kwietnia 2000 r. 16 grudnia 2005 r. doręczono pokrzywdzonemu Y. L. wezwanie na rozprawę wyznaczoną na 5 maja 2006 r. wraz z jego tłumaczeniem na język ukraiński. Zarządzeniem z 2 stycznia 2006 r. zarejestrowano sprawę pod sygnaturą III K 57/06 w III Wydziale Karnym nowo powstałego Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi-Południe w Warszawie. Na rozprawie 5 maja 2006 r. nie stawił się pokrzywdzony Y. L., prawidłowo wezwany, oraz Prokurator, prawidłowo zawiadomiony. Z uwagi na niestawiennictwo pokrzywdzonego i Prokuratora rozprawę odroczone do 22 listopada 2006 r. Sąd postanowił wezwać pokrzywdzonego na rozprawę 22 listopada 2006 r. w drodze doręczeń zagranicznych. Rozprawę wyznaczoną na 22 listopada 2006 r. odroczone do 16 lipca 2007 r. z uwagi na brak doręczenia wezwania dla pokrzywdzonego. Sąd

postanowił wezwać pokrzywdzonego na rozprawę 16 lipca 2007 r. w drodze doręczeń zagranicznych. 1 grudnia 2006 r. doręczono pokrzywdzonemu Y. L. wezwanie na rozprawę wyznaczoną na 16 lipca 2007 r. wraz z jego tłumaczeniami na języki ukraiński i rosyjski. Na rozprawie 16 lipca 2007 r. stawili się oskarżeni, obrońca oskarżonych i Prokurator. Nie stawili się pokrzywdzony Y. L., prawidłowo wezwany. Otworzono przewód sądowy. Prokurator odczytał akt oskarżenia. Oskarżeni odmówili składania wyjaśnień, w związku z czym Przewodniczący odczytał w trybie art. 389 § 1 k.p.k. ich wyjaśnienia złożone w toku postępowania przygotowawczego. Sąd postanowił odroczyć rozprawę do 6 września 2007 r. Na termin wezwano świadków: M. J., Z. W., M. P., R. N., J. S., A. L., P. H. i J. N. (2). Na rozprawie 6 września 2007 r. przesłuchano świadków A. L. i M. P.. Nie stawili się świadkowie: M. J., Z. W., R. N., J. S., P. H. – wezwania wróciły z adnotacją „nie pracują” i świadek J. N. (2) – wezwanie wróciło z adnotacją „zwrot – nie podjęto w terminie”. Sąd postanowił odroczyć rozprawę do 23 października 2007 r. oraz do 10 czerwca 2008 r. i na termin 23 października 2007 r. wezwać świadka J. N. (2) oraz świadków: D. N., A. C. i R. P., zaś na termin 10 czerwca 2008 r. wezwać pokrzywdzonego Y. L. w drodze doręczeń zagranicznych, a ponadto zwrócić się do Wydziału Kadr (...) o nadesłanie informacji o aktualnych miejscach pracy świadków: M. J., Z. W., R. N., J. S. i P. H.. Na rozprawie 23 października 2007 r. przesłuchano świadka J. N. (2). Nie stawili się świadkowie A. C. – wezwanie wróciło z adnotacją „nie pracuje” oraz R. P. – brak wiadomości o doręczeniu wezwania. Wobec konieczności kontynuowania postępowania dowodowego Sąd postanowił rozprawę odroczyć do 12 grudnia 2007 r. i na termin wezwać świadków: M. J., Z. W., R. N., P. H., R. P., A. C. i D. N., a ponadto zwrócić się do Wydziału Kadr (...) o nadesłanie informacji o aktualnym miejscu pracy świadka J. S.. Na rozprawie 12 grudnia 2007 r. przesłuchano świadków: M. J., Z. W., R. P. i A. C.. Nie stawili się świadkowie R. N. i P. H. – brak wiadomości o doręczeniu wezwań oraz świadek D. N. – wezwanie wróciło z adnotacją „proszę podać nazwę firmy”. Wobec konieczności kontynuowania postępowania dowodowego Sąd postanowił rozprawę odroczyć do 8 lutego 2008 r. i na termin wezwać świadków: R. N., J. S., P. H. i A. Ł., a ponadto zwrócić się do bazy danych PESEL o nadesłanie informacji o aktualnym miejscu zamieszkania świadka D. N.. Na rozprawie 8 lutego 2008 r. przesłuchano świadka A. Ł.. Nie stawili się świadkowie: R. N., J. S. – wezwania wróciły z adnotacją „zwrot – nie podjęto w terminie”, P. H. – brak wiadomości o doręczeniu wezwania, D. N. – informacja z bazy PESEL o wymeldowaniu z miejsca stałego pobytu. Wobec konieczności kontynuowania postępowania dowodowego Sąd postanowił rozprawę odroczyć do 19 marca 2008 r. i na termin wezwać świadków R. N., J. S. – za pośrednictwem poczty i właściwej jednostki Policji oraz P. H. – za pośrednictwem przełożonego, a ponadto zwrócić się do Wydziału Kadr (...) o nadesłanie informacji, czy D. N. jest w dalszym ciągu zatrudniony w Policji, ewentualnie wskazanie jego miejsca zamieszkania. Rozprawa wyznaczona na 19 marca 2008 r. została odroczone do 20 maja 2008 r. z uwagi na niestawiennictwo Prokuratora. Sąd postanowił zwrócić się do (...) Biura (...) o nadesłanie aktualnych adresów zamieszkania świadków D. N. i R. N., którzy po raz kolejny nie stawili się na rozprawę (wezwania zwrócone z adnotacjami „wyprowadził się” i „nie pracuje w resorcie”). Na rozprawie 20 maja 2008 r. przesłuchano świadków J. S. i P. H.. Nie stawili się świadkowie: D. N. i R. N. – brak informacji z (...) Biura (...) o aktualnym miejscu zamieszkania. Na podstawie art. 401 § 1 k.p.c. zarządził przerwę w rozprawie do 10 czerwca 2008 r. Rozprawa wyznaczona na ten dzień została odroczone do 15 września 2008 r. z uwagi na niestawiennictwo pokrzywdzonego Y. L. i brak dowodu doręczenia wezwania oraz konieczność ustalenia, czy świadkowi zostało doręczone wezwanie, a nadto z uwagi na konieczność przesłuchania świadka D. N.. Sąd postanowił wezwać na termin świadka D. N. na adres wskazany przez Centrum Personalizacji Dokumentów MSWiA, Wydział Ochrony Informacji Niejawnych. 22 sierpnia 2008 r. wpłynął dowód doręczenia wezwania pokrzywdzonemu Y. L.. Wynikało z niego, że wezwanie na rozprawę wyznaczoną na 10 czerwca 2008 r. doręczono Y. L. 23 maja 2008 r. Na rozprawie 15 września 2008 r. nie stawili się świadkowie D. N. – brak informacji o doręczeniu wezwania i R. N. – brak informacji o aktualnym miejscu zamieszkania. Prokurator wniósł o odroczenie rozprawy. Obrońca przyłączył się do wniosku. Wobec konieczności kontynuowania postępowania dowodowego Sąd postanowił rozprawę odroczyć do 7 listopada 2008 r. i na termin wezwać świadka D. N. na adres wskazany przez Centrum Personalizacji Dokumentów MSWiA, za pośrednictwem poczty i właściwej jednostki Policji, a ponadto zwrócić się do Policji i centrali ZUS o udzielenie informacji dotyczących miejsca pobytu świadka R. N.. Pismem z 31 października 2008 r. Komenda Powiatowa Policji w W. poinformowała o aktualnym miejscu zamieszkania R. N.. Na rozprawie 7 listopada 2008 r. przesłuchano świadka D. N.. Wobec konieczności kontynuowania postępowania dowodowego Sąd postanowił rozprawę odroczyć do 29 grudnia 2008 r. i na termin wezwać świadka R. N. na adres wskazany przez Komendę Powiatową Policji w W., za pośrednictwem poczty i właściwej jednostki Policji, a ponadto ponownie zwrócić się do centrali ZUS o udzielenie informacji dotyczących miejsca pobytu świadka R. N.

oraz zobowiązać obrońcę oskarżonych do zajęcia stanowiska w sprawie Y. L.. Na rozprawie 29 grudnia 2008 r. nie stawiał się oskarżony J. N. (1) – brak wiadomości o doręczeniu wezwania. Obrońca oskarżonych wniósł o wezwanie i bezpośrednie przesłuchanie Y. L., wskazując, że świadek przebywa w miejscu zamieszkania i odbiera wezwania. Wobec niestawiennictwa oskarżonego i braku dowodu doręczenia wezwania Sąd postanowił odroczyć rozprawę do 12 lutego 2009 r. Zarządzeniem z 2 lutego 2009 r. wyznaczono rozprawę na 20 listopada 2009 r. Na termin wezwano pokrzywdzonego Y. L. celem przesłuchania w charakterze świadka. Na rozprawie 12 lutego 2009 r. nie stawiał się świadek R. N., poinformowany o terminie. Prokurator wniósł o odroczenie rozprawy i ponowne wezwanie świadka. Obrońca przyłączył się do powyższego wniosku. Wobec konieczności kontynuowania postępowania dowodowego Sąd postanowił odroczyć rozprawę do 15 kwietnia 2009 r. Tego dnia przesłuchano świadka R. N.. Wobec konieczności kontynuowania postępowania dowodowego Sąd postanowił odroczyć rozprawę do 20 listopada 2009 r. Z uwagi na chorobę sędziego referenta zdjęto z wokandy sprawę 20 listopada 2009 r. Kolejny termin rozprawy wyznaczono na 14 stycznia 2010 r. Na rozprawie tego dnia Przewodnicząca poinformowała, że wezwanie dla pokrzywdzonego Y. L. nie zostało doręczone, gdyż nie przebywa on w miejscu zamieszkania. Obrońca oskarżonych S. B. i A. P. wniósł o zwrócenie się do władz Ukrainy w celu ustalenia miejsca pobytu Y. L. i wezwanie pokrzywdzonego na termin. Obrońca oskarżonych J. N. (1) i Z. K. przyłączył się do powyższego wniosku. Wobec wniosku obrońców oskarżonych Sąd postanowił rozprawę odroczyć bez terminu oraz zwrócić się do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Ukrainy Głównej Administracji Spraw Wewnętrznych dla dzielnicy (...) w K. o nadesłanie informacji dotyczących ustalenia aktualnego miejsca zamieszkania Y. L.. Y. L. został przesłuchany przez Sąd Rejonowy dla dzielnicy (...) w K. 21 stycznia 2011 r. Zarządzeniem z 10 sierpnia 2011 r. wyznaczono termin rozprawy na dzień 14 października 2011 r. Tego dnia Sąd postanowił na podstawie art. 404 § 2 k.p.k. rozprawę odroczoną prowadzić od początku. Otworzono przewód sądowy. Prokurator odczytał akt oskarżenia. Oskarżeni odmówili składania wyjaśnień, w związku z czym Przewodniczący odczytał w trybie art. 389 § 1 k.p.k. ich wyjaśnienia złożone w toku postępowania przygotowawczego. Obrońca i oskarżeni wyrazili zgodę na odczytanie zeznań świadków wskazanych w akcie oskarżonych. Prokurator wniósł o bezpośrednie przesłuchanie świadków. Sąd postanowił na podstawie art. 391 § 1 k.p.k. odczytać zeznania Y. L. złożone w toku postępowania przygotowawczego, wskazując, że świadek przebywa za granicą. Wobec wniosku Prokuratora i konieczności kontynuowania postępowania dowodowego, Sąd postanowił odroczyć rozprawę do dnia 3 stycznia 2012 r. Pismem z 29 listopada 2011 r. Prokurator poinformował, iż wyraża zgodę na odczytanie zeznań wszystkich dotychczas przesłuchanych przed Sądem świadków. Na rozprawie 3 stycznia 2012 r. przesłuchano świadków: J. N. (2) i J. S.. Przewodnicząca odczytała zeznania świadków: M. J., Z. W., M. P., R. N., A. K., P. H., D. N., A. C., R. P. i A. Ł.. Zamknięto przewód sądowy i udzielono głosu stronom. Ogłoszenie wyroku odroczone do 9 stycznia 2012 r. Wyrokiem z tego dnia Sąd Rejonowy dla Warszawy Pragi-Południe w Warszawie uniewinnił oskarżonych S. B., J. N. (1), A. P. i Z. K. od popełnienia zarzuconego im czynu. Wyrok ten stał się prawomocny z dniem 29 lutego 2012 r. 1 marca 2012 r. Prokuratura Rejonowa Warszawa Praga Południe w Warszawie złożyła apelację od wyroku z 9 stycznia 2012 r. Zarządzeniem z 6 marca 2012 r. Przewodniczący Wydziału odmówił przyjęcia apelacji Prokuratury, wskazując, że została ona złożona po terminie. 16 marca 2012 r. wpłynęło zażalenie Prokuratury na powyższe zarządzenie. Orzeczeniem z 15 kwietnia 2013 r. Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie pozostawił powyższe zażalenie bez rozpoznania.

Sąd Okręgowy ustalił dalej, że 28 marca 2012 r. J. N. (1) zwrócił się do Komendanta (...) o stwierdzenie nieważności rozkazu personalnego o zwolnieniu go ze służby w Policji i przywrócenie do służby zgodnie z art. 42 ustawy o Policji. Decyzją z 1 sierpnia 2012 r. Komendant (...) odmówił stwierdzenia nieważności zaskarżonego rozkazu, wskazując, że nie zachodzi żadna z przesłanek wskazanych w art. 156 § 1 k.p.a. Minister Spraw Wewnętrznych decyzją z 12 października 2012 r. utrzymał w mocy decyzję Komendanta (...) z 1 sierpnia 2012 r. Wyrokiem z 10 kwietnia 2013 r. Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie oddalił skargę J. N. (1) na decyzję Ministra Spraw Wewnętrznych z 12 października 2012 r. Naczelny Sąd Administracyjny wyrokiem z 19 grudnia 2014 r. oddalił skargę kasacyjną J. N. (1) od powyższego wyroku. Także S. B., po wydaniu wyroku w sprawie III K 57/06, zwrócił się do Komendanta (...) o stwierdzenie nieważności rozkazu personalnego o zwolnieniu go ze służby w Policji. Komendant (...) odmówił stwierdzenia nieważności zaskarżonego rozkazu, a Minister Spraw Wewnętrznych utrzymał w mocy jego decyzję. Wyrokiem z 27 lutego 2013 r. Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie oddalił skargę S. B. na decyzję Ministra

Spraw Wewnętrznych, a wyrokiem z 17 października 2014 r. Naczelny Sąd Administracyjny oddalił skargę kasacyjną S. B. od powyższego wyroku.

Przedłużające się postępowanie w sprawie III K 57/06 było dla S. B. i J. N. (1) źródłem ogromnego stresu, związanego z niepewnością co do rozstrzygnięcia, pewnym zawieszeniem życiowym, a także upokorzeniem, będącego skutkiem przewlekłego pozostawania w stanie oskarżenia.

7 stycznia 2013 r. J. N. (1) wezwał Skarb Państwa – Sąd Rejonowy dla Warszawy Pragi-Południe w Warszawie do próby ugodowej, żądając zapłaty na jego rzecz kwoty 1.683.000 zł, w tym kwoty 119.000 zł tytułem odszkodowania na utracone zarobki, kwoty 864.000 zł tytułem odszkodowania za utracone uprawnienie do emerytury i kwoty 700.000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznane krzywdy. W uzasadnieniu wskazał, że poniósł znaczną szkodę na skutek wieloletniego trwania postępowania sądowego przeciwko niemu. Tego samego dnia również S. B. wezwał Skarb Państwa – Sąd Rejonowy dla Warszawy Pragi-Południe w Warszawie do próby ugodowej, żądając zapłaty na jego rzecz kwoty 1.670.000 zł, w tym kwoty 350.000 zł tytułem odszkodowania na utracone zarobki, kwoty 820.000 zł tytułem odszkodowania za utracone uprawnienie do emerytury i kwoty 500.000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznane krzywdy. W uzasadnieniu wskazał, że poniósł znaczną szkodę na skutek wieloletniego trwania postępowania sądowego przeciwko niemu.

W takim stanie faktycznym, ustalonym na podstawie niekwestionowanych dokumentów oraz przesłuchania powodów, Sąd Okręgowy stwierdził, że roszczenia powodów są zasadne częściowo.

Odnosząc się do jednostek organizacyjnych reprezentujących w sprawie Skarb Państwa Sąd wskazał, że postępowanie karne przeciwko powodom toczyło się w Sądzie Rejonowym dla Warszawy-Pragi w Warszawie od 29 września 2000 r. (wpływ aktu oskarżenia) do 31 grudnia 2005 r., to jest do jego zniesienia, a od 1 stycznia 2006 r., to jest od jego powołania, do chwili zakończenia postępowania przed Sądem pierwszej instancji – w Sądzie Rejonowym dla Warszawy Pragi-Południe w Warszawie. Reprezentację Skarbu Państwa piastują za te okresy prezesi tych dwóch jednostek, z których działalnością wiąże się dochodzone przez powodów roszczenie w rozumieniu art. 67 § 2 k.p.c. Jednak z uwagi na nieistnienie wskutek zniesienia Sądu Rejonowego dla Warszawy-Pragi w Warszawie bez określenia następców prawnych, reprezentantami Skarbu Państwa – w miejsce prezesa zniesionego Sądu – pozostają odpowiedzialni za nadzór nad jego działaniami odpowiednio: (a) za okres od 12 grudnia 2000 r. do 31 grudnia 2004 r. – Prezes Sądu Okręgowego w Warszawie; (b) za okres od 1 stycznia 2005 r. do 31 grudnia 2005 r. – Prezes Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie, od chwili swego powstania i objęcia nadzorem działalności Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi.

Rozpatrując zarzut przedawnienia Sąd pierwszej instancji uznał go za chybiony.

Wbrew twierdzeniom strony pozwanej, wytoczone przez niereprezentowanych profesjonalnie powodów w 2013 r. postępowania pojednawcze, mimo niezbyt precyzyjnych sformułowań, obejmowały swym zakresem żądanie zadośćuczynienia za krzywdę wywołaną przewlekłością przedmiotowego postępowania karnego.

Podstawą prawną roszczeń powodów były art. 6 ust. 1 i art. 41 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, art. 77 Konstytucji RP oraz art. 417, 445 i 448 k.c. Na podstawie tych przepisów Sąd Okręgowy stwierdził naruszenie przez pozwanego prawa powodów do rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie. Stwierdził także, że zostały spełnione przesłanki z art. 417 k.c., warunkujące odpowiedzialność pozwanego Skarbu Państwa, a art. 445 i 448 k.c. wskazują na dopuszczalność zaspokojenia szkody w postaci krzywdy na drodze zadośćuczynienia.

W szczególności, wskazano, że została spełniona przesłanka niezgodnego z prawem zachowania. Ocena terminowości i efektywności czynności, podejmowanych przez Sąd Rejonowy dla Warszawy-Pragi w Warszawie, a następnie Sąd Rejonowy dla Warszawy Pragi-Południe w Warszawie, prowadzi do przyjęcia, że w sprawie III K 57/06 doszło do przewlekłości postępowania. Niewątpliwie jedną z przyczyn przedłużania się postępowania w sprawie III K 57/06 była konieczność ustalenia przez Sąd Rejonowy aktualnych miejsc pobytu świadków wnioskowanych w akcie oskarżenia.

Z przedstawionego stanu sprawy wynika jednak, że do przedłużenia postępowania przyczyniły się także zaniechania sądu.

W ocenie Sądu Okręgowego, nie ma podstaw, by postawić zarzut bezprawnego działania reprezentujących Skarb Państwa jednostek w części jego czynności. W szczególności, zastrzeżeń Sądu nie wzbudziły czynności w zakresie w pełni wykorzystanych na potrzeby postępowania (także dowodowego) i wyznaczonych w stosunkowo nieodległych datach terminy rozpraw w dniach 14 lipca 2007 r., 16 września 2007 r., 23 października 2007 r., 12 grudnia 2007 r., 8 lutego 2008 r., 19 marca 2008 r., 20 maja 2008 r., 10 czerwca 2008 r., 15 września 2008 r., 7 listopada 2008 r., 29 grudnia 2008 r., 12 lutego 2009 r., 12 lutego 2009 r., 15 kwietnia 2009 r., 14 stycznia 2010 r., 14 października 2011 r., 3 stycznia 2012 r., 9 listopada 2012 r. (wyrok). Uwzględniono ilość świadków koniecznych do przesłuchania, realne trudności w odebraniu bezpośrednich zeznań świadka L. i pozostałych świadków i w ustaleniu miejsca ich pobytu. W tym zakresie Sąd uznał, że wyłączenie sędziów należy do praw sędziego, przewidziane jest w art. 32 k.p.k. a czynności sądu w tej materii były terminowe, dopuszczalne i zgodne z prawem aż do 13 grudnia 2000 r., kiedy po wyłączeniu sędziów sprawie możliwe było nadanie biegu. Z akt sprawy nie wynikają inne daty lub czynności z tym postępowaniem wypadkowym powiązane. Stwierdzono też, iż do swobodnego uznania sądu orzekającego w postępowaniu karnym i jego wyłącznej kompetencji należała decyzja o bezpośrednim przesłuchaniu świadka L. dodatkowo na etapie postępowania przed sądem, zwłaszcza, że wnosili o takie przesłuchanie obrońcy powodów.

Sąd pierwszej instancji stwierdził, że bezprawność zachowania Skarbu Państwa w ramach bezczynności i wadliwości działania reprezentujących go sądów skutkujących przewlekłością postępowania odnotować należy w poniższym zakresie. Po pierwsze, niewątpliwa bezczynność zaistniała począwszy od dwóch dat: od 12 grudnia 2000 r. (oświadczenie o wyłączeniu się sędziów) i 13 grudnia 2000 r. (zarejestrowania w IV Wydziale Karnym Sadu Rejonowego dla Warszawy Pragi) aż do 28 lutego 2005 r. (zarządzenie o wyznaczeniu rozprawy) – a więc 4 lata 2 miesiące i 18 dni. Akta sprawy nie potwierdzają faktu podejmowania czynności w sprawie a o dołączenie innych akt nie wnoszono. Strona pozwana, na której spoczywał ciężar dowodu zgodnie z art. 6 k.c., nie wykazała, jakie konkretnie w tym okresie konieczne czynności były podejmowane w sprawie, w szczególności nie wnioskowano o przedstawienie toku czynności wyłączenia, nie wykazano, by podejmowane były przez Sąd czynności zmierzające do odzyskania akt wypożyczonych Prokuraturze (można było wysłać akta w odpisie). W konsekwencji przyjąć należało, że w tym czasie Sąd Rejonowy pozostawał całkowicie bezczynny. Tej bezczynności pozwany nie uzasadnił i nie usprawiedliwił w rzeczowy sposób. Bezczynność stała więc w sprzeczności z zasadami prawa do sprawnego procesu. Do 31 grudnia 2004 r. sprawa znajdowała się w kognicji Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi, który nadzorowany był w trybie administracyjnym przez Prezesa Sądu Okręgowego w Warszawie. Od 1 stycznia 2005 r. nadzór ten sprawował już Prezes Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie, do 28 lutego 2005 r.

Sąd pierwszej instancji wskazał po drugie, że przy przyjęciu, że początek faktycznych aktywnych czynności procesowych po omówionej wyżej bezczynności rozpoczął się w istocie 28 lutego 2005 r., a zakończyły się one wyrokiem, który zapadł 9 lutego 2012 r., czas ich trwania wyniósł łącznie 6 lat, 11 miesięcy i 7 dni. W toku postępowania prowadzonego w tym czasie przez Sąd Rejonowy dla Warszawy Pragi-Południe w Warszawie stwierdzono nie do końca celowe, bo nieuzasadnione odroczenia, skutkujące zbędnym przedłużeniem postępowania o 6 miesięcy 115 dni oraz 7 miesięcy i 22 dni, tj. w okresach od 5 maja 2006 r. do 20 listopada 2006 r. i od 22 listopada 2006 r. do 14 lipca 2007 r., kiedy nastąpiło dalsze wzywianie pokrzywdzonego na terminy przed rozpoczęciem przewodu sądowego, mimo, że już uprzednio skutecznie zawiadomiony nie stawiał się na termin. Dokumenty urzędowe zgromadzone w aktach sprawy nie dają wyjaśnienia celowości takich czynności, pozwany obciążony w tym zakresie ciężarem dowodu nie przedstawił innych dowodów w tej kwestii. W szczególności uznać należało, że doszło do bezprawnej przewlekłości od rozprawy 5 maja 2006 r. do jej kolejnego terminu 22 listopada 2006 r. (7 miesięcy i 7 dni), kiedy to bez uzasadnienia, mimo powiadomienia o terminie pokrzywdzonego, odroczone rozprawę. Zdaniem Sądu, fakt problemów organizacyjnych związanych z powołaniem do życia nowych sądów nie może oddziaływać negatywnie na sytuację oskarżonych i generalnie stron procesu. Rolą pozwanego Skarbu Państwa było bowiem takie przygotowanie i realizacja organizacji powstania nowych sądów, by nie zakłócić toczących się postępowań sądowych. Z obowiązku zapewnienia niezakłóconego i sprawnego postępowania w tym zakresie pozwany nie wywiązał się wobec powodów.

Sąd odnotował nadto beczynność wywołaną przez wadliwe skierowanie korespondencji wzywającej świadka, która spowodowała opóźnienie w okresie od 28 stycznia 2010 r. do 26 kwietnia 2010 r. (trwającą 2 miesiące i 28 dni), oraz spowodowaną przez brak w aktach dowodu odbycia lub odwołania terminu wyznaczonego na 20 listopada 2009 r., kolejny termin miał miejsce 14 stycznia 2010 r. (trwającą 1 miesiąc i 8 dni). Łączny czas trwania nieuzasadnionej zwłoki w sprawnym przeprowadzeniu procesu to 16 miesięcy i 73 dni, czyli 1 rok 6 miesięcy i 13 dni. Po odliczeniu od czasu trwania faktycznie prowadzonych czynności przyjąć należy, że uzasadniony i niezbędny czas jego trwania to (6 lat 11 miesięcy i 7 dni minus 1 rok 6 miesięcy i 13 dni) 5 lat 4 miesiące i 24 dni. Przyjąć więc należy, że w danym zakresie czynności uzasadniony był powyższy czas trwania procesu.

Sąd Okręgowy zsumował opóźnienia w toku wskazanych czynności, tj. opisanych 1 rok 6 miesięcy i 13 dni i czasu beczynności w sprawie od nadania biegu sprawie 12 i 13 grudnia 2000 r. do 28 lutego 2005 r. (pierwszej decyzji w sprawie) – 4 lata 2 miesiące i 18 dni. W konsekwencji Sąd uznał, że przewlekłość w sprawie III K 57/06 miała miejsce w okresie od 12 grudnia 2000 r. do 28 lutego 2005 r. oraz w okresach: 5 maja 2006 r. – 20 listopada 2006 r., 22 listopada 2006 r. – 14 lipca 2007 r., 28 stycznia 2010 r. – 26 kwietnia 2010 r., 20 listopada 2009 r. – 14 stycznia 2010 r. Łącznie trwała zatem 5 lat i 8 miesięcy.

Sąd Okręgowy stwierdził, że pozwany ponosi odpowiedzialność za krzywdę w postaci cierpienia psychicznego powodów wywołanego przez stan niepewności, zagrożenia i upokorzenia wobec niezasadnie niekończącego się przez ponad 5 lat procesu, istnieje bowiem między tymi zdarzeniami adekwatny związek przyczynowy (art. 417 k.c.). Nie dopatrzonego takiego związku w pozostałym zakresie, dotyczącym twierdzeń powodów o wpływie przewlekłości postępowania sądowego na uniemożliwienie wznowienia postępowania dyscyplinarnego. Odwołano się do orzeczenia sądu administracyjnego w sprawie J. N. (1), zgodnie z którym postępowanie karne i dyscyplinarne ukształtowane zostały przez ustawodawcę niejako niezależnie od siebie i dopuszcza on niejednoczesność oraz niezgodność tych orzeczeń i za tę rozbieżność nie sposób obciążać reprezentujących Skarb Państwa jednostek. Między przewlekłością postępowania karnego a treścią decyzji dyscyplinarnej nie istnieje adekwatny związek przyczynowy. Nie ma więc też związku przyczynowo-skutkowego między przewlekłością postępowania karnego a krzywdą, jakiej doświadczyli powodowie w związku ze zwolnieniem ze służby. Przyczyna utraty pracy tkwi w samym oskarżeniu powodów i powyższej decyzji ich zwierzchników, zwalniającej powodów z pracy, nie powiązanej z beczynnością sądu, który ostatecznie powodów uniewinnił. Samo zaś powyższe oskarżenie i decyzje administracyjne znajdują się poza podstawą faktyczną żądania pozwu.

Odnosząc się do wysokości żądania pozwu Sąd pierwszej instancji wskazał, że każdy z powodów dochodził zadośćuczynienia w kwocie 80.000 zł. Zadośćuczynienie w rozumieniu art. 448 i 445 k.c. zostało przyznane w równej kwocie 20.000 zł dla każdego z powodów z uwagi na podobieństwo ich sytuacji, reakcji na zaistniałą przewlekłość. Powodowie jako najsilniejszą, najbardziej dojmującą przyczynę swej krzywdy wskazywali utratę pracy i sytuację, jaką owa utrata pracy wywołała. Jednak wobec wyeliminowania z możliwości objęcia rozstrzygnięciem pozytywnym kompensacji krzywdy z tego tylko tytułu, Sąd uznał, że powodom należy się zadośćuczynienie jedynie za krzywdę spowodowaną poczuciem niepewności i zawieszenia wynikłego z przewlekłego procesu, w niższej niż dochodzona pierwotnie wysokości. Punktem wyjścia dla ustalenia wysokości zadośćuczynienia była kwota nawiązki, przewidzianej w ustawie z 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki. Art. 12 ust 4 tej ustawy wskazuje, że uwzględniając skargę, sąd na żądanie skarżącego przyznaje od Skarbu Państwa, a w przypadku skargi na przewlekłość postępowania prowadzonego przez komornika – od komornika, sumę pieniężną w wysokości od 2.000 zł do 20.000 zł. Kwota owej najwyższej wartości, w ocenie Sądu, kompensuje zakres wykazanej przez każdego z powodów krzywdy, wywołanej ponad pięcioletnią przewlekłością postępowania karnego. Wyrównuje opisane wyżej cierpienie psychiczne powodów w adekwatnym zakresie, nie związanym z utratą pracy. Zadośćuczynienie w takiej wysokości, obok funkcji kompensacyjnej, zrealizuje funkcję prewencyjną, zaznaczając konieczność takiego zapewnienia przez Skarb Państwa warunków w sądach na poziomie legislacyjnym i organizacyjnym, by dać im faktyczną możliwość przeprowadzenia sprawy w rozsądnym terminie.

Stosownie do okresu przewlekłości w konkretnych jednostkach rozdzielono kwoty zadośćuczynienia należne powodowi od jednostek Skarbu Państwa. I tak, jednostką, z której działalnością wiązała się przewlekłość postępowania w okresie od 12 grudnia 2000 r. do 31 grudnia 2004 r., a więc przez 4 lata i 18 dni, był Sąd Okręgowy w Warszawie i jego Prezes (jako nadzorujący Sąd Rejonowy dla Warszawy-Pragi w Warszawie), zasądzone więc za jej pośrednictwem od Skarbu Państwa kwotę 14.000 zł zadośćuczynienia. Jednostką, z której działalnością wiązała się przewlekłość postępowania w okresie od 1 stycznia 2005 do 28 lutego 2005 r., a więc przez 2 miesiące, był Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie i jego Prezes (jako nadzorujący Sąd Rejonowy dla Warszawy-Pragi w Warszawie), zasądzone więc za jej pośrednictwem od Skarbu Państwa kwotę 750 zł zadośćuczynienia. Jednostką, z której działalnością wiązała się przewlekłość postępowania w okresach: 5 maja 2006 r. – 20 listopada 2006 r., 22 listopada 2006 r. – 14 lipca 2007 r., 28 stycznia 2010 r. – 26 kwietnia 2010 r., 20 listopada 2009 r. – 14 stycznia 2010 r., a więc łącznie 1 rok 6 miesięcy i 13 dni, był Sąd Rejonowy dla Warszawy Pragi-Południe w Warszawie i jego Prezes – zasądzone więc za jej pośrednictwem od Skarbu Państwa kwotę 5.250 zł zadośćuczynienia.

O odsetkach orzeczono na podstawie art. 481 k.c., uznając, że roszczenie o zadośćuczynienie ma charakter bezterminowy, a pozwany został wezwany do zapłaty na drodze zawiadania do prób ugodowych w sprawach II Co 51/13 i II Co 28/13, toczących się przed Sądem Rejonowym dla Warszawy Pragi-Południe w Warszawie. Ostatecznie powodowie domagali się naliczenia odsetek od dnia późniejszego, to jest daty wytoczenia powództwa (28 grudnia 2015 r.) i od tej właśnie daty zasądzone odsetki w wyroku.

O kosztach procesu postanowiono zgodnie z zasadą stosunkowego ich rozdzielania, ustalając, iż powodowie przegrali spór w 75%, a pozwany w 25%. Strony winny zatem zostać obciążone kosztami w takiej części, w jakiej przegrały proces, zgodnie z zasadą przewidzianą w art. 100 k.p.c. Biorąc pod uwagę, że powodowie wygrali w 17,5% z owej 25% wygranej części roszczenia w stosunku do Prezesa Sądu Okręgowego w W. w 7% w stosunku do Prezesa Sądu Rejonowego dla W. P. w W., a w 0,5% w stosunku do Prezesa Sądu Okręgowego W., ustalono, że wymienieni wyżej reprezentanci Skarbu Państwa poniosą – odpowiednio – 25%, 7% i 0,5% kosztów postępowania. Na podstawie art. 108 § 1 zd. 2 k.p.c. szczegółowe ich wyliczenie pozostawiono referendarzowi sądowemu.

Apelację od powyższego wyroku wniósł pozwany, zaskarżając wyrok w części, tj. w zakresie rozstrzygnięcia zawartego w pkt 1.a, a także pkt 1.b oraz pkt 1.c i pkt 5, oraz w zakresie rozstrzygnięcia zawartego w pkt 2.a, a także pkt 2.b oraz pkt 2.c i 4.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucono:

1. naruszenie art. 442¹ § 1 k.c., polegające na niezastosowaniu oraz nieuwzględnieniu zarzutu przedawnienia roszczenia w sytuacji, gdy w niniejszej sprawie należy uznać, że roszczenie powodów uległo przedawnieniu;
2. naruszenie prawa materialnego, tj. art. 417 § 1 k.c. oraz art. 445 § 1 k.c., a także art. 448 k.c. poprzez niewłaściwe zastosowanie i zasądzenie na rzecz powodów zadośćuczynienia oraz uznanie, że kwota 20.000 zł zasądzona dla każdego z nich jest odpowiednią w rozumieniu tego przepisu;
3. naruszenie przepisów art. 233 § 1 k.p.c. oraz art. 232 k.p.c. w zw. z art. 6 k.c., a także art. 417 § 1 k.c. i poczynienie błędnych ustaleń faktycznych poprzez przyjęcie, że w przedmiotowej sprawie powodów (III K 57/06) doszło do przewlekłości postępowania, a także przyjęcie, że do przedłużenia postępowania przyczyniły się zaniechania pozwanego, podczas gdy wszystkie czynności podejmowane przez pozwanego wynikały z aktualnego stanu sprawy, po pierwsze były uzasadnione, a po drugie były zgodne z prawem, a na wpływ sprawy miały wnioski stron, ten również wniosek o przesłuchanie świadka Y. L.;
4. naruszenie przepisów art. 233 § 1 k.p.c. oraz art. 232 k.p.c. w zw. z art. 6 k.c. art. 417 § 1 k.c. oraz art. 445 § 1 k.c., a także art. 448 k.c., a ponadto art. 24 k.c. oraz art. 23 k.c. poprzez przyjęcie, że u powodów doszło do wyrządzenia krzywdy oraz że została wykazana, a także poprzez przyjęcie, że spowodowana ona była poczuciem niepewności i zawieszenia wynikłego procesu, a ponadto przyjęcia, że doszło do cierpienia psychicznego powodów i ich upokorzenia

i zostało to wykazane, a także przyjęcie, że został wykazany adekwatny związek przyczynowy między tymi powołanymi przez Sąd pierwszej instancji zdarzeniami a toczącym się procesem. Ponadto, w zakresie ustalonej krzywdy oraz jej stopnia Sąd oparł się jedynie na zeznaniach powodów, nie mając w tym zakresie innych dowodów, podczas gdy dowód z przesłuchania stron ma charakter jedynie uzupełniający i sporne okoliczności powinno się wykazać obiektywnymi dowodami (zeznania świadków, opinia biegłego, zaświadczenia lekarskie);

5. naruszenie przepisów postępowania tj. art. 102 k.p.c. poprzez błędne przyjęcie, iż w sprawie zachodzą wyjątkowe okoliczności uzasadniające odstąpienie od obciążenia powoda kosztami procesu;

6. naruszenie przepisów prawa materialnego art. 481 § 1 i 2 k.c. poprzez zasądzenie odsetek ustawowym w zakresie jak to określił Sąd pierwszej instancji.

Pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w zaskarżonej części poprzez oddalenie powództwa w całości, lub ewentualnie – uchylenie zaskarżonego wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania; w każdym przypadku wnosząc o zasądzenie od powoda na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w obu instancjach według norm przepisanych.

Powodowie wnieśli o oddalenie apelacji pozwanego w całości oraz zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego według norm prawem przepisanych.

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył, co następuje:

Apelacja jest całkowicie nieuzasadniona.

Niezasadne okazały się zarówno zarzuty dotyczące naruszenia prawa procesowego, jak i prawa materialnego. Ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd pierwszej instancji są konsekwentne oraz spójne, zostały oparte na wszechstronnej, a nie dowolnej, ocenie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, zgodnej z zasadami doświadczenia życiowego i logiki. Ustalenia te Sąd Apelacyjny przyjmuje za własne, dzieląc także w pełni dokonaną przez Sąd Okręgowy ocenę prawną zgłoszonych roszczeń.

Zarzut naruszenia przepisu art. 233 § 1 k.p.c. mógłby być skuteczny wówczas, gdyby skarżący wykazał uchybienie podstawowym regułom służącym ocenie wiarygodności i mocy poszczególnych dowodów, tj. regułom logicznego myślenia, zasadzie doświadczenia życiowego i właściwego kojarzenia faktów (tak Sąd Najwyższy w wyroku z 16 grudnia 2005 r., sygn. akt III CK 314/05, Lex nr 172176). Nie jest natomiast wystarczające przekonanie strony o innej niż przyjął sąd wadze (doniosłości) poszczególnych dowodów i ich odmiennej ocenie niż ocena sądu (tak T. Ereciński (w:) Komentarz do Kodeksu postępowania cywilnego, Część pierwsza, Postępowanie rozpoznawcze, t. 1, „Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis”, Warszawa 2004, s. 496; por. też orz. Sądu Najwyższego z 6 listopada 1998 r., II KKN 4/98, niepubl.). Sąd Okręgowy wskazał dowody, na których się oparł i dowody te zostały właściwie ocenione, a pozwany nie wykazał, aby Sąd ten – stosownie do powołanych argumentów – dopuścił się naruszenia prawa i dokonał nieprawidłowej oceny dowodów. Apelacja w istocie nie kwestionuje żadnych konkretnych ustaleń Sądu pierwszej instancji. Nie podważa żadnego dowodu powołanego przez Sąd. Nie wskazuje, dlaczego jakiś określony okres został uznany bezzasadnie za beczynność sądu prowadzącą do przewlekłości postępowania, obciążającej pozwanego. Nie powołuje też żadnych kontrdowodów, które mogłyby prowadzić do odmiennej oceny, niż uczyniona przez Sąd pierwszej instancji. Nie wskazuje też, na czym miałyby polegać nieprawidłowa ocena konkretnych przeprowadzonych w sprawie dowodów.

Sąd Okręgowy prawidłowo oparł się na zgromadzonych w sprawie dowodach, niekwestionowanych przez strony, a wobec wyczerpania innych dowodów – zarządził przeprowadzenie dowodu z przesłuchania stron, co znajdowało oparcie w art. 299 k.p.c. Ocenę krzywdy powodów Sąd oparł nie tylko na zeznaniach powodów, ale także obiektywnej ocenie pozostałego materiału, w tym – niewątpliwie długotrwałości postępowania karnego, które zakończyło się uniewinnieniem powodów. Wbrew zarzutom apelacji, Sąd pierwszej instancji uwzględnił okoliczność, iż nie zostały

zaoferowane inne dowody na okoliczność doznanej przez powodów krzywdy. Zostało to jednoznacznie wskazane w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia. Sąd wskazał, iż zgromadzone w sprawie dowody, w tym przesłuchanie powodów, nie wykazały krzywdy w pełnym deklarowanym zakresie i rozważył tę okoliczność, uwzględniając żądanie powodów jedynie w części dochodzonego roszczenia. Sam fakt toczenia się wieloletniego procesu, z czego ponad połowę czasu stanowiła bezczynność sądu, przesądza – obiektywnie oceniając – o doznaniu przez powodów wskutek powyższego określonej krzywdy. Również związek przyczynowy pomiędzy długotrwałością postępowania a cierpieniem powodów jest niepodważalny. Twierdzenia przeciwne pozwanego mają jedynie charakter polemiki z niepodważonymi skutecznie ustaleniami i oceną Sądu Okręgowego.

W prawidłowo poczynionych ustaleniach faktycznych sprawy Sąd pierwszej instancji właściwie ocenił żądanie pozwów, uznając je za częściowo zasadne.

Sąd pierwszej instancji nie naruszył art. 442¹ § 1 k.p.c. i słusznie nie uwzględnił podniesionego przez pozwanego zarzutu przedawnienia roszczeń powodów. Postępowanie karne zakończyło się 9 stycznia 2012 r. Dopiero wówczas można przyjąć, że powodowie dowiedzieli się o szkodzie wynikłej z trwającego przewlekłe procesu (tak Sąd Apelacyjny w Białymstoku w wyroku z 6 lipca 2016 r., I ACa 178/16, Lex nr 2081576). Termin przedawnienia został następnie przerwany przez czynność, o której mowa w art. 123 § 1 pkt 1 k.c. Zawezwaniami do próby ugodowej z 7 stycznia 2013 r. obaj powodowie wezwali pozwanego do zapłaty, w szczególności, określonego zadośćuczynienia, w kwocie przewyższającej żądanie w sprawie niniejszej. W uzasadnieniu każdego z wniosków powołano się na poniesienie znacznej krzywdy na skutek wieloletniego trwania postępowania sądowego a powodowie powołali skutki, które były także wskazane w niniejszej sprawie. Zakres przedmiotowy pokrywa się zatem z pozwem w sprawie niniejszej. Również zakres podmiotowy jest tożsamy. Okoliczność, iż w zawezwaniu do próby ugodowej wskazano tylko jedną z jednostek organizacyjnych Skarbu Państwa nie ma przy tym znaczenia. W judykaturze przyjęto bowiem, że wytoczenie powództwa przeciwko Skarbowi Państwa przerywa bieg przedawnienia, choćby powód mylnie wskazał niewłaściwą jednostkę organizacyjną jako statio fisci (por. wyrok Sądu Najwyższego z 4 czerwca 1970 r., I CR 555/69, OSNCP 1971/4/67; wyrok Sądu Najwyższego z 4 kwietnia 2018 r., V CSK 328/17, Lex nr 2499979).

Nie doszło także do naruszenia art. 417 § 1 k.c. ani art. 445 § 1 k.c. lub art. 448 k.c. Przepisy powyższe znajdowały zastosowanie w sprawie do zgłoszonych przez powodów roszczeń, z uwzględnieniem art. 6 ust. 1 i art. 41 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności. W niepodważonych skutecznie ustaleniach faktycznych sprawy, z których wynika, że z trwającego jedenaście lat postępowania karnego blisko sześć lat stanowiła obciążająca pozwanego bezczynność, uznać należy, iż sam fakt wystąpienia takiej przewlekłości pociągnął z pewnością za sobą szkodę moralną powodów, a więc szkodę niemajątkową. Orzecznictwo europejskie podkreśla istnienie silnego domniemania, że nadmiernie długie postępowanie powoduje szkodę niematerialną i tylko wyjątkowo szkoda taka może być minimalna lub w ogóle nie wystąpić. Jednak podać ku temu zawsze trzeba wystarczające powody (tak ETPC w wyroku z 29 marca 2006 r., Scordino przeciwko Włochom, skarga Nr 36813/97, HUDOC). Wskazane okoliczności, które by uzasadniały tezę o braku krzywdy powodów wskutek wieloletniego przewlekłego postępowanie, w sprawie niniejszej nie zostały powołane. Trwające ponad miarę postępowanie karne i oczekiwanie na jego zakończenie stanowi obiektywnie źródło stresu, niepewności i niepokoju, prowadząc do naruszenia dóbr osobistych powodów w postaci zdrowia i godności (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 4 grudnia 2013 r., I ACa 788/13, Legalis). Na naruszenie tych dóbr, a także dobrego imienia i czci, powoływali się powodowie dochodząc roszczeń w niniejszej sprawie. Wskazywali także na załamanie, które odbiło się na ich życiu i życiu najbliższych. Podkreślali życie w ciągłym stresie, nieprzespane noce, konieczność wielokrotnego jeżdżenia na sprawy sądowe, marginalizację w życiu społecznym (przesłuchanie powodów – k. 195).

Kwota przyznana przez Sąd pierwszej instancji, wbrew stanowisku pozwanego, nie może być także uznana za wygórowaną. Sąd Okręgowy właściwie wyważył żądanie pozwów, ograniczając kompensatę krzywdy do jej zakresu wynikającego wyłącznie z powiązań przyczynowo-skutkowych z trwającym przewlekłe postępowaniem sądowym. Kodeks cywilny nie wskazuje kryteriów, jakimi należy się kierować przy określeniu wysokości zadośćuczynienia, jednakże przyjmuje się, że zadośćuczynienie ma przede wszystkim charakter kompensacyjny, wobec czego jego

wysokość nie może stanowić zapłaty symbolicznej, lecz musi przedstawiać ekonomicznie odczuwalną wartość. Oczywiście wysokość ta nie może być nadmierna w stosunku do doznanej krzywdy, ale musi być „odpowiednia”. Wysokość sumy pieniężnej stanowiącej zadośćuczynienie za krzywdę powinna być zatem ustalona przy uwzględnieniu wszelkich zachodzących okoliczności w danej sprawie, zwłaszcza mających wpływ na rozmiar doznanej krzywdy. Korygowanie przez sąd drugiej instancji wysokości zasądzzonego zadośćuczynienia może być aktualne tylko wtedy, gdy przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności sprawy, mających wpływ na jego wysokość, jest ono niewspółmiernie nieodpowiednie, czyli albo jest rażąco wygórowane, albo rażąco niskie (por. orzeczenia Sądu Najwyższego z 7 stycznia 2000 r., II CKN 651/98, Lex nr 51063, oraz z 18 listopada 2004 r., I CK 219/04, Lex nr 146356). Zdaniem Sądu Apelacyjnego, taka sytuacja nie zachodziła w sprawie niniejszej i nie było podstaw do obniżenia zasądzonych przez Sąd pierwszej instancji sum. Wskazane przez Sąd Okręgowy skutki przewlekłego postępowania karnego, długotrwałość tego procesu, zakres bezczynności pozwanego, a także charakter zdarzenia sprawczego i jego znaczenie dla życia powodów, w pełni uzasadniają przyznanie kwot ustalonych przez Sąd pierwszej instancji.

Niezrozumiały pozostaje zarzut naruszenia art. 102 k.p.c. Sąd Okręgowy, wbrew apelacji, nie odstąpił od obciążania powodów kosztami procesu. Zastosował w tym zakresie art. 100 zdanie pierwsze k.p.c., stosunkowo je rozdzielając i ustalając, że powodowie – stosownie do zakresu przegranego roszczenia – poniosą 75% kosztów procesu.

Nie był także zasadny zarzut naruszenia art. 481 k.c. Problem określenia daty początkowej odsetek od kwoty zadośćuczynienia nie jest w orzecznictwie rozwiązywany jednolicie. Z jednej strony, prezentowane są poglądy wskazujące na zasadność zasądzania odsetek od daty wyroku uwzględniającego powództwo. Odwołują się one do brzmienia art. 363 § 2 k.c., w myśl którego wysokość odszkodowania zostaje ustalona według cen z dnia wyrokowania. W konsekwencji odszkodowanie w takiej wysokości staje się wymagalne dopiero z dniem wyroku sądu, a co za tym idzie, zasądzenie odsetek od daty wcześniejszej narusza art. 481 § 1 k.c. (por. wyroki Sądu Najwyższego z 14 marca 2014 r., III CSK 152/13, Lex nr 1463869; z 12 października 2011 r., II CSK 82/11, Lex nr 1110967; z 7 lipca 2011 r., II CSK 635/10, Lex nr 1001288). Z drugiej strony, wskazuje się na potrzebę zasądzania odsetek od kwoty zadośćuczynienia od daty wymagalności roszczenia ustalonej zgodnie z art. 455 k.c., tj. niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do zapłaty (por. wyroki Sądu Najwyższego z 18 lutego 2010 r., II CSK 434/09, Lex nr 602683; z 30 stycznia 2004 r., I CK 131/03, OSNC 2005/2/40; z 2 kwietnia 2015 r., I CSK 169/14, Lex nr 1745784). Są też poglądy zaznaczające elastyczność we wskazywaniu daty początkowej naliczania odsetek i podkreślające, że w celu jej ustalenia uwzględnić należy różne okoliczności (por. wyroki Sądu Najwyższego z 30 września 2009 r., V CSK 250/09, Lex nr 529732 i z 16 kwietnia 2009 r., I CSK 524/08, OSNC-ZD 2009/4/106).

Sąd Apelacyjny w niniejszej sprawie nie podziela stanowiska pozwanego, wiążącego wymagalność roszczenia o zadośćuczynienie z wydaniem wyroku zasądzającego. Pomija ono bowiem okoliczność, że przepis art. 363 k.c. określa zasadę obliczania odszkodowania, a nie – wymagalność roszczenia, którą należy oceniać z perspektywy art. 455 k.c. Stanowisko takie nie uwzględnia także tego, że wyrok zasądzający zadośćuczynienie ma charakter deklaracyjny, a nie kształtujący treść stosunku prawnego, czy waloryzujący wysokość należnego powodowi świadczenia. Odsetki za opóźnienie, z art. 481 § 1 k.c., należą się wierzycielowi nie dlatego, że wyrządzono mu szkodę, ale dlatego, że jej w terminie nie naprawiono, i to niezależnie od tego, czy wierzyciel poniósł szkodę w związku z opóźnieniem i w jakiej wysokości (por. M. Lemkowski, *Odsetki cywilnoprawne*, Warszawa 2007, s. 278). Zgodnie z art. 361 § 2 k.c. zasadą jest pełna rekompensata szkody. Biorąc zaś pod uwagę przeważającą obecnie funkcję odsetek jako wynagrodzenia za możliwość korzystania z pieniędzy należnych wierzycielowi i utratę – wobec stabilizacji cen – funkcji waloryzacyjnej, która wcześniej przeważała wobec zjawisk inflacyjnych, brak obecnie podstawy do automatycznego zasądzania odsetek od daty wyroku. Takie zasądzanie często bowiem prowadzi do pokrzywdzenia wierzyciela, czyniąc pozwanego beneficjentem długotrwałości procesu sądowego i niesolidności jako dłużnika.

W niniejszej sprawie Sąd pierwszej instancji w pełni słusznie zasądził odsetki ustawowe od przyznanego zadośćuczynienia zgodnie z żądaniem pozwu, tj. od dnia wniesienia powództwa (28 grudnia 2015 r.). Postępowanie karne zakończyło się uniewinnieniem powodów 9 stycznia 2012 r. Pozwany został wezwany do zapłaty zadośćuczynienia rok później, w 2013 r., zawezwaniem do próby ugodowej skierowanej na drogę sądową przez każdego z powodów. Już wówczas pełny zakres krzywdy powodów, wynikający z przewlekłego postępowania sądowego, był

znany. W toku niniejszego postępowania nie ujawniły się żadne nowe okoliczności, które mogłyby mieć wpływ na ustalenie rozmiaru krzywdy powodów z tego tytułu.

Zważywszy na powyższe, na podstawie art. 385 k.p.c., orzeczono jak w sentencji.

O kosztach postępowania apelacyjnego postanowiono zgodnie z art. 98 k.p.c., obciążając przegrywającego pozwanego obowiązkiem zwrotu na rzecz powodów poniesionych przez nich kosztów procesu, obejmujących wynagrodzenie pełnomocnika ustalone według stawki minimalnej, wynikającej z § 10 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r., poz. 1800 z późn. zm.), podzielone pomiędzy jednostki organizacyjne, z których działalnością wiązała się odpowiedzialność pozwanego, stosownie do proporcji wynikającej z zasądzzonego roszczenia.

Paweł Duda Marta Szerel Aleksandra Kempczyńska